

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : एप्रिल/मे – २०२४

तृतीय वर्ष

सत्र – ६

विषय:- योग तत्त्वज्ञान (भाग-६) (YC – 601 / YC - 6011)

दिनांक : २९/०४/२०२४

गुण : ६०

वेळ : स. १०.०० ते. दु. १२.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
  ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

(४०)

- १) षट्चक्रांचे सविस्तर वर्णन करा.
- २) घेरण्डसंहितेत किती प्रकारचे ध्यान सांगितले आहे. कोणत्याही एका ध्यानाचे वर्णन करा.
- ३) घेरंड संहितेतील समांगांची नावे व प्रयोजन सांगा? कोणत्याही एका अंगाची माहिती सांगा.
- ४) योगवाशिष्ठ ग्रंथातील आधी व्याधी संकल्पना विशद करा.
- ५) घेरण्डसंहितेतील समाधीचे प्रकार व समाधीसोबतच्या मुद्रा सांगा.
- ६) ज्ञानेश्वरीतील कुंडलिनीचे रूपकात्मक वर्णन लिहा.

प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(१०)

- १) योगवाशिष्ठ ग्रंथातील ज्ञानाच्या सप्तभूमी स्पष्ट करा.
- २) हठयोगातील समाधी विचार लिहा.
- ३) ज्ञानेश्वरीच्या सहाव्या अध्यायातील आसन (वज्रासन) यावर टीप लिहा.
- ४) घेरण्डसंहितेत किती मुद्रांचे वर्णन आले आहे. कोणत्याही एका मुद्रेचे वर्णन करा.

प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

(१०)

- १) मोक्षाचे द्वारपाल
- २) धौती
- ३) पातंजल योगदर्शनातील समाधी
- ४) कुंडलिनी

Translation in English

Sub: Yoga Philosophy (Part – VI) (YC-601/YC--6011)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
- 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.

-
- Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four) (40)**
- 1) Describe the six chakras in detail.
  - 2) How many types of meditation are mentioned in Gheranda Samhita? Describe any one.
  - 3) Write the Name and purpose of the Saptanga in Gherand Samhita. Describe any one of them.
  - 4) Explain the concept of Aadhi and Vyadhi in the Yog Vashishta text.
  - 5) State the types of samadhi in Gheranda Samhita and the Mudra associated with samadhi.
  - 6) Write a metaphorical description of Kundalini in Dnyaneshwari.
- Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two) (10)**
- 1) Explain the Saptabhoomi of Knowledge in Yogavashishta.
  - 2) Write Samadhi thoughts in Hatha Yoga.
  - 3) Write a note on Asana (Vajrasana) in sixth chapter of Dnyaneshwari.
  - 4) How many mudras are described in Gheranda Samhita. Describe any one.
- Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)**
- 1) Four Dwarpal (Gatekeepers) of Mukti (Salvation)
  - 2) Dhouti
  - 3) Samadhi in Patanjala Yogadarshan
  - 4) Kundalini
-